

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Cilečka a soudců JUDr. Marka Doležala a JUDr. Petra Šuka v právní věci navrhovatele **B.P.**, narozeného XXXXX, bytem v XXXXX, zastoupeného Mgr. Vladimírem Dvořáčkem, advokátem, se sídlem v Brně, Pekařská 384/13, PSČ 602 00, za účasti **P.B.**, narozeného XXXXX, bytem v XXXXX, zastoupeného Mgr. Antonínem Zralým, advokátem, se sídlem v Brně, Ponávka 185/2, PSČ 602 00, o zaplacení 5.000.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 36/41 Cm 71/2010, o dovolání P.B. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 1. 2020, č. j. 8 Cmo 168/2019-1085, t a k t o :

I. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 1. 2020, č. j. 8 Cmo 168/2019-1085, se v prvním a druhém výroku **ruší** a věc se v tomto rozsahu **vrací** odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

II. V rozsahu, v němž směřuje proti třetímu výroku usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 1. 2020, č. j. 8 Cmo 168/2019-1085, se dovolání **odmítá**.

Od ů vodn ě n í:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Návrhem podaným dne 8. 3. 1999 se navrhovatel po P.B. (dále jen „P. B.“) domáhá zaplacení 5.000.000 Kč s příslušenstvím, o které se měl bezdůvodně obohatit v souvislosti s nabytím obchodního podílu navrhovatele ve společnosti SAMAB, spol. s r. o., o velikosti 41,7 % (dále jen „obchodní podíl“ a dále jen „společnost“).

[2] Usnesením ze dne 4. 4. 2019, č. j. 36/41 Cm 71/2010-1020, Krajský soud v Brně uložil P. B. zaplatit navrhovateli 272.292,49 Kč s příslušenstvím (výrok I.), zamítl návrh na zaplacení dalších 4.727.707,51 Kč s příslušenstvím (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky III. až V.).

[3] Jde přitom již o čtvrté rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, neboť Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 11. 10. 2005, č. j. 8 Cmo 347/2004-89, zrušil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 22. 9. 2003, č. j. 41 Cm 475/99-30, a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Následná usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2006, č. j. 41 Cm 475/99-149, a Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 10. 2007,

č. j. 8 Cmo 482/2006-192 (jímž bylo usnesení soudu prvního stupně potvrzeno), byla usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, č. j. 29 Cdo 1899/2009-271, zrušena a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V navazující fázi řízení Vrchní soud v Olomouci zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. 5. 2015, č. j. 15/41 Cm 71/2010-798, usnesením ze dne 27. 1. 2016, č. j. 8 Cm 330/2015-830, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

[4] Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

1) Dne 7. 3. 1995 uzavřel navrhovatel s P. B. smlouvu o převodu obchodního podílu, na základě které měl P. B. od navrhovatele úplatně nabýt obchodní podíl (dále též jen „smlouva o převodu obchodního podílu“). Tato smlouva neobsahuje ujednání o úplatnosti či bezúplatnosti převodu obchodního podílu.

2) P. B. od 7. 3. 1995 „vystupoval jako jediný společník společnosti“.

3) K 31. 12. 1994 činila účetní hodnota vlastního kapitálu společnosti 628.000 Kč, čemuž odpovídala alikvotní hodnota obchodního podílu 242.000 Kč.

4) K 31. 12. 1997 činila účetní hodnota vlastního kapitálu společnosti 2.749.000 Kč.

5) Společnost v roce 1995 dosáhla čistého zisku 237.775,34 Kč, v roce 1996 451.188,81 Kč a v roce 1997 383.889,58 Kč.

6) V letech 1996 až 1998 společnost vyplatila P. B. na podílech na zisku spojených s obchodním podílem celkem 272.292,49 Kč.

[5] Soud prvního stupně vycházel ze závazných závěrů odvolacího soudu, podle nichž je smlouva o převodu obchodního podílu pro neurčitost neplatná, neboť neobsahuje ujednání o úplatnosti či bezúplatnosti převodu obchodního podílu, nicméně P. B. nabytí 7. 3. 1998 obchodní podíl vydržením.

[6] Cituje usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3010/2013, podle kterého v případě, že se oprávněný držitel stane vydržením vlastníkem věci, nepředpokládá právní řád, že by bylo třeba osobě pozbyvší vlastnické právo poskytovat určitou kompenzaci, soud prvního stupně dovodil, že navrhovatel nemá vůči P. B. nárok na peněžitou náhradu za pozbytí obchodního podílu podle § 457 a § 458 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), „neboť by to bylo v rozporu se vznikem vlastnického práva P. B. k obchodnímu podílu“.

[7] Podle soudu prvního stupně má navrhovatel vůči P. B. pouze nárok na vrácení podílů na zisku, které společnost od uzavření smlouvy o převodu obchodního podílu do jeho vydržení, tj. od 7. 3. 1995 do 7. 3. 1998, neoprávněně P. B. vyplatila na základě jeho (domnělého) vlastnictví obchodního podílu. Nárok na peněžitou náhradu za držbu a užívání obchodního podílu v uvedeném období podle soudu „nebyl v řízení prokázán“.

[8] K odvolání obou stran sporu Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 22. 1. 2020, č. j. 8 Cmo 168/2019-1085, rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku I. potvrdil (první výrok), v části výroku II. týkající se příslušenství částky 272.292,49 Kč rozhodnutí soudu prvního stupně změnil (druhý výrok) a ve zbývajícím rozsahu výroku II. a ve výrocích III., IV. a V. rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (třetí výrok).

[9] Odvolací soud částečně zopakoval dokazování a dále vycházel z toho, že:

1) „společnost měla přibližnou hodnotu 12.000.000 Kč“; v této souvislosti odvolací soud odkázal na zápis usnesení společníků ze dne 12. 10. 1994,

2) společníci společnosti se na „pracovní poradě“ konané 16. 12. 1994 shodli na „ceně za převod 42% obchodního podílu společnosti“ v rozmezí 3.000.000 Kč až 5.000.000 Kč,

3) pod účetní položkou fond nerozděleného zisku z posledních let byla v účetnictví společnosti k 31. 12. 1998 evidována částka 2.373.000 Kč.

[10] Odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 35 Odo 619/2002, uveřejněný pod číslem 26/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2008, sp. zn. 29 Cdo 591/2007, a ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008, odvolací soud nejprve připomenul, že právní vztah z bezdůvodného obohacení vzniklého přijetím plnění z neplatné smlouvy o převodu obchodního podílu se řídí zákonem č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obch. zák.“), bez ohledu na „povahu jeho účastníků“ a právo na vydání tohoto bezdůvodného obohacení se promlčuje ve čtyřleté promlčecí době podle § 397 obch. zák.

[11] K námitce P. B. odvolací soud konstatoval, že jelikož promlčecí doba nároku na vydání bezdůvodného obohacení začala běžet 8. 3. 1995 a návrh, kterým jej navrhovatel vůči P. B. uplatnil, navrhovatel podal 8. 3. 1999, není jeho nárok promlčen.

[12] Odvolací soud označil za správné závěry soudu prvního stupně o neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu a jeho vydržení, avšak dodal, že majitel obchodního podílu nemá právo na vydání podílů na zisku vyplacených v období, ve kterém byl držitel obchodního podílu v dobré víře ve své vlastnické právo, neboť podíl na zisku je užitek obchodního podílu, který je obohacený povinen podle § 458 odst. 2 obč. zák. vydat pouze, nejednal-li v dobré víře. V projednávané věci však P. B. od 7. 3. 1995 práva spojená s obchodním podílem v dobré víře vykonával, a proto navrhovateli užítky z obchodního podílu nenáleží.

[13] V situaci, kdy je smlouva o převodu obchodního podílu neplatná, mají podle odvolacího soudu smluvní strany povinnost vrátit si to, co podle ní obdržely. Byl-li však (jak je tomu v projednávané věci) obchodní podíl vydržen, není jeho vydání možné a osoba, která obchodní podíl vydržením pozbyla má podle § 458 odst. 1 věty druhé obč. zák. vůči vlastníku právo na peněžitou náhradu.

[14] Na základě toho že:

- společnost „měla přibližnou hodnotu 12.000.000 Kč“, čemuž podle něj odpovídá to, že se „její společníci 16. 12. 1994 shodli na ceně za převod 42% obchodního podílu společnosti v rozmezí 3.000.000 Kč až 5.000.000 Kč“,
- společnost v roce 1995 vytvořila čistý zisk 237.775,34 Kč, v roce 1996 vytvořila čistý zisk 451.188,81 Kč a v roce 1997 vytvořila čistý zisk 383.889,58 Kč,
- k 31. 12. 1998 pod položkou fond nerozděleného zisku společnost evidovala 2.373.000 Kč,
- k 31. 12. 1994 činila účetní hodnota vlastního kapitálu společnosti 628.000 Kč, a k 31. 12. 1997 2.749.000 Kč,

pak odvolací soud dospěl k závěru, podle něhož 272.292,49 Kč „může představovat minimální hodnotu (její část) neplatně převedeného a následně vydrženého obchodního podílu ve výši 41,7 %, jejíž konečnou výši je potřeba v dalším řízení zjistit“.

II. Dovolání a vyjádření k němu

[15] Proti rozsudku odvolacího soudu podal P. B. dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, a sice (posuzováno podle obsahu):

1) zda obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným může být „předmětem bezdůvodného obohacení“,

2) zda v situaci, kdy je smlouva o převodu obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným neplatná a osoba, která obchodní podíl měla podle této smlouvy nabýt, jej (následně) vydržela, má původní vlastník (převodce) obchodního podílu právo na poskytnutí peněžité náhrady ve výši jeho hodnoty, a

3) jakým způsobem má soud určit rozsah peněžité náhrady podle § 458 odst. 1 věty druhé obč. zák.

[16] Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[17] Dovolatel brojí proti závěru odvolacího soudu, podle něhož nabyvatel obchodního podílu, který nemůže obchodní podíl jeho původnímu vlastníku vrátit, je povinen mu za něj poskytnout peněžitou náhradu. Podle dovolatele je podmínkou existence povinnosti podle § 458 odst. 1 věty druhé obč. zák. (předchozí) vznik povinnosti vydat bezdůvodné obohacení podle věty první téhož ustanovení. Taková povinnost je ve vztahu k obchodnímu podílu vyloučena, a nemůže tak vzniknout ani povinnost poskytnout peněžitou náhradu za jeho nabytí.

[18] Je tomu tak podle dovolatele (jenž cituje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 31 Cdo 1836/2005, uveřejněný pod číslem 53/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 29 Cdo 993/2015) proto, že obchodní podíl nelze, jakožto jinou majetkovou hodnotu bez hmotné podstaty, podle § 457 obč. zák. vracet, a tudíž jej ani nabyvatel nemůže na základě neplatné smlouvy získat, jinak řečeno nemůže se jím bezdůvodně obohatit.

[19] Odvolací soud tak podle názoru dovolatele nerespektoval závazný právní závěr odvolacího soudu vyslovený v usnesení ze dne 28. 4. 2010, č. j. 29 Cdo 1899/2009-271, podle něhož jsou v projednávané věci předmětem bezdůvodného obohacení práva společníka společnosti vykonávaná na základě držby obchodního podílu a nikoli (jak uvedl odvolací soud) obchodní podíl.

[20] Dovolatel dále argumentuje, proč ani držba obchodního podílu nemůže být v projednávané věci předmětem bezdůvodného obohacení. Zastává názor, že držitel, který věc nabyt v dobré víře (oprávněný držitel), nemá vůči jejímu vlastníku „jakoukoli restituční povinnost“ za její užívání. Za použití argumentu *a minori ad maius* dovozuje, že není-li oprávněný držitel podle § 130 odst. 2 obč. zák. povinen vlastníku věci vrátit její užitky, nemá ani povinnost nahradit vlastníku věci její užívání.

[21] Podle dovolatele „jde eventuálně napadenému rozhodnutí porozumět tak, že předmětem bezdůvodného obohacení účastníka řízení je nabytí vlastnického práva navrhovatelova obchodního podílu vydržením“. V této souvislosti uvádí, že vydržení je řádný způsob nabytí vlastnického práva, který nenáleží pod žádnou ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení upravených v § 451 odst. 2 a § 454 obč. zák. a u něhož chybí základní pojmový znak bezdůvodného obohacení – jeho bezdůvodnost. Vydrželi tedy vydržitel vlastnické právo k věci, kterou držel na základě neplatné smlouvy o převodu vlastnictví, tak původní vlastník podle dovolatele nemá vůči tomuto vydržiteli právo na vydání bezdůvodného obohacení ani na peněžitou náhradu za vydržené vlastnické právo. Tuto argumentaci dovolatel opírá o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1445/2007, a o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3010/2013.

[22] Ve vztahu k třetí formulované otázce dovolatel zpochybňuje závěr odvolacího soudu o tom, že obvyklá cena obchodního podílu činí „minimálně“ 272.292,49 Kč. Není zřejmé, zda k uvedené částce odvolací soud dospěl dokazováním nebo úvahou podle § 136 o. s. ř.; proto dovolatel dále brojí proti oběma z uvedených postupů. Nedostatek řádného a přezkoumatelného odůvodnění dovolacímu soudu brání zhodnotit jeho správnost, a proto je podle jeho názoru vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

[23] Aplikaci kritérií, jež odvolací soud použil pro určení minimální výše peněžitě náhrady za obchodní podíl (viz odstavec [14] tohoto usnesení) považuje dovolatel za „nelogickou a jakoukoli racionální a ekonomicky zkušené úvahy postrádající“, neboť některá z kritérií (v rozporu se závěry rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2562/2010, a ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 32 Cdo 5550/2017) zohledňovala ujednání účastníků smlouvy o ceně obchodního podílu a jiná se týkala skutečností nastalých až po uzavření smlouvy o jeho převodu, tj. po 7. 3. 1995, a nemohla tak obvyklou cenu obchodního podílu k tomuto datu ovlivnit.

[24] Za nesprávný označuje dovolatel postup odvolacího soudu, který podle něj určil obvyklou cenu obchodního podílu vlastní úvahou v rozporu s § 136 o. s. ř., neboť neodůvodnil, která z podmínek stanovených v tomto ustanovení byla splněna. Odvolací soud měl srozumitelně popsat souvislosti kritérií, které shledal významnými, a kvantitativních závěrů o obvyklé ceně obchodního podílu. Jelikož v projednávané věci tak odvolací soud neučinil, je podle dovolatele jeho závěr o obvyklé ceně obchodního podílu v rozporu s rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 871/2006, nebo ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2601/2008.

[25] Závěrem dovolatel konstatuje, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je z důvodu absence řádného odůvodnění nepřezkoumatelné. Odůvodnění napadeného rozhodnutí je podle něj „nepřiměřeně stručné a nejsou v něm dostatečně vyjádřeny kvalifikační právní úvahy směřující k jednoznačným závěrům, se kterými má účastník řízení právo být seznámen a které připouští vícero odlišných právních posouzení předmětu bezdůvodného obohacení stran a určení předmětu bezdůvodného obohacení“. Na základě uvedeného považuje dovolatel jím napadené rozhodnutí za „nepřesvědčivé“.

[26] Navrhovatel se k dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

[27] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 30. 9. 2017) se podává z části první, článku II bodu 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[28] Dovolání bylo podáno včas, osobou splňující podmínku podle § 241 odst. 2 písm. a) o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

[29] Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

[30] Dle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

[31] Dovolání proti třetímu výroku napadeného usnesení, jímž odvolací soud – v rozsahu uvedeném v odstavci [8] tohoto usnesení – rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, je objektivně nepřipustné [§ 28 odst. 1 písm. k) o. s. ř.]. V tomto rozsahu proto Nejvyšší soud dovolání odmítl (§ 243c odst. 1 o. s. ř.).

[32] Při posuzování přípustnosti dovolání proti zbývajícím částem rozhodnutí odvolacího soudu se Nejvyšší soud zabýval nejprve v pořadí první z dovolatelem formulovaných otázek.

[33] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že ačkoli byl obchodní podíl v režimu právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 jinou majetkovou hodnotu bez hmotné podstaty, neznamená to, že by nemohl být předmětem bezdůvodného obohacení (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, č. j. 29 Cdo 1899/2009, nebo dovolatelem citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 408/2007). Skutečnost, že předmětem bezdůvodného obohacení mohou být i jiné majetkové hodnoty bez hmotné podstaty vyplývá konečně také přímo z § 458 odst. 1 obč. zák. (srov. dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 1060/2017). Názor odvolacího soudu je s citovanými judikatorními závěry v souladu; první otázka tudíž přípustnost dovolání nezakládá.

[34] V rozsahu, ve kterém směřuje proti prvnímu a druhému výroku napadeného usnesení, je dovolání (podle § 237 o. s. ř.) přípustné, neboť druhá z dovolatelem formulovaných otázek v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena a při řešení třetí z dovolatelem formulovaných otázek se odvolací soud odchýlil od ustálené (níže uvedené) rozhodovací praxe dovolacího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

a) K otázce účinků vydržení vlastnického práva k věci nebo jiné majetkové hodnotě na povinnost vydat tuto hodnotu (věc) vzniklou neplatným právním úkonem

[35] S ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci je pro její posouzení rozhodný zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní

zákoník [srov. § 3028 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a § 775 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)].

[36] Podle § 451 obč. zák. ten, kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat (první odstavec). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů (druhý odstavec).

[37] Podle § 458 odst. 1 obč. zák. musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

[38] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu k bezdůvodnému obohacení se podává, že smyslem tohoto institutu je poskytnout ochranu tomu, kdo pozbyl určitou majetkovou hodnotu; zákon však nepočítá s tím, že by ji měl dostat zpět v plném rozsahu, ale pouze v takové výši, o kterou se jí obohatil jiný subjekt. Není tedy dominantně rozhodující, jakou hodnotu pozbyl ochuzený, ale o kolik se tím zvýšil majetek obohaceného. Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3281/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2019, sp. zn. 28 Cdo 2875/2019, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 23 Cdo 2040/2020.

[39] Již v rozsudku ze dne 11. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 648/96, pak Nejvyšší soud konstatoval, že vydržení má povahu originárního (původního, neodvozeného) způsobu nabytí vlastnického práva (srov. dále např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4027/2009, ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 1413/2014, nebo ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. 28 Cdo 1590/2017).

[40] Účelem institutu vydržení je umožnit nabytí vlastnictví držiteli, který věc dlouhodobě ovládá v dobré víře, že je jejím vlastníkem, a uvést do souladu dlouhodobý faktický stav se stavem právním (viz např. Spáčil, J. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 238). Jelikož jde o jeden ze způsobů nabytí vlastnického práva, je nutnou podmínkou vydržení (kromě podmínek výslovně uvedených v § 134 odst. 1 obč. zák.) též držba – jakožto faktický stav – předmětu způsobilého být předmětem vlastnického práva (§ 134 odst. 2 obč. zák.), tedy celé věci (práva), k níž má držitel nabyt vydržením vlastnické právo (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1989/2011).

[41] Nabude-li nabyvatel držbu věci či jiné majetkové hodnoty na základě neplatného právního úkonu, vzniká mu povinnost tuto věc či hodnotu (je-li to možné) vydat jejímu vlastníku jako bezdůvodné obohacení. V případě, že nabyvatel (následně) nabude vydržením vlastnické právo k této věci či hodnotě, vzniká tím překážka podle § 458 odst. 1 věty druhé obč. zák., pro kterou není tuto věc či hodnotu možné vydat jejímu původnímu vlastníku (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, č. j. 29 Cdo 1899/2009-271, vydané v projednávané věci, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 408/2007).

[42] Skutečnost, že ten, kdo se v důsledku neplatného právního úkonu bezdůvodně obohatil o věc či jinou majetkovou hodnotu, následně tuto hodnotu nabyt vydržením, neznamená, že vydržením zaniklo právo původního vlastníka na peněžitou náhradu této věci či hodnoty podle § 458 odst. 1 věty druhé obč. zák. Je tomuto tak proto, že vydržení je (jak uvedeno výše) původním (originárním) nabytím vlastnického práva, a není jím tak

zhojena (konvalidována) neplatnost právního úkonu, na základě kterého bezdůvodné obohacení vzniklo. Opačný závěr, podle něhož by subjekt, který v souladu s neplatným právním úkonem poskytl plnění, neměl nárok na jeho peněžitou náhradu, by byl v rozporu s výše uvedeným účelem a smyslem institutu bezdůvodného obohacení a vedl by (typicky v projednávané věci) k výsledku, jenž odporuje spravedlivému uspořádání vztahů mezi účastníky.

[43] Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že závěr odvolacího soudu, podle něhož navrhovatel má vůči P. B. (jakožto vydržiteli jeho obchodního podílu) právo na peněžitou náhradu obchodního podílu, je správný.

[44] Tento závěr není (jak mylně dovozuje dovolatel) v rozporu s jím citovanou judikaturou (rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1445/2007, a usnesením Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3010/2013), neboť v ní se Nejvyšší soud zabýval otázkou nároku na náhradu za pozbytí vlastnického práva v důsledku vydržení a nikoli účinky vydržení vlastnického práva k věci nebo jiné majetkové hodnotě na povinnost vydat tuto hodnotu či věc vzniklou neplatným právním úkonem.

b) K otázce stanovení rozsahu peněžité náhrady podle § 458 odst. 1 věty druhé obč. zák.

[45] Z ustálené judikatury k otázce náhrady za bezdůvodné obohacení se podává:

1) Pokud podle ustanovení § 458 odst. 1 obč. zák. má být vydáno vše, co bylo nabyto, má tím zákon na mysli vše, co bylo získáno povinným. Rozsah bezdůvodného obohacení je tedy vymezen hodnotou, kterou nabyt bezdůvodně obohacený. Není-li vydání zboží dobře možné, je na místě postup podle § 458 odst. 1 věty druhé obč. zák., tj. poskytnutí peněžité náhrady za dodané zboží, jeho ekonomické protihodnoty (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2006, sp. zn. 32 Odo 932/2005, ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 32 Cdo 2794/2013, ze dne 26. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 5506/2016).

2) Navrácením bezdůvodného obohacení musí být dosaženo stavu, jaký zde byl v okamžiku, kdy bylo bezdůvodné obohacení získáno, tj. v okamžiku poskytnutí plnění z neplatné smlouvy či poskytnutí plnění bez právního důvodu. Je nerozhodné, že v mezidobí došlo ke snížení hodnoty získaného obohacení nebo jeho spotřebování. Z hlediska výše náhrady je tedy rozhodující to, oč se povinný k vydání bezdůvodného obohacení obohatil v době jeho vzniku. Je tomu tak proto, že ve smyslu § 457 obč. zák. vzniká povinnost vrátit plnění (a tedy i právo na jeho vrácení) již v okamžiku přijetí takového plnění (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3603/2008, ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 32 Cdo 2794/2013, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 32 Cdo 3521/2017).

3) V případě plnění, které není dobře možné vrátit, je obohacený povinen poskytnout tomu, na jehož úkor bezdůvodné obohacení získal, peněžitou náhradu odpovídající hodnotě, za jaké bylo obdobné plnění obvykle poskytováno v daném místě a čase a za obdobných podmínek, tj. obvyklou cenu tohoto plnění... (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 622/2002, ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2562/2010, ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4137/2011, ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 32 Cdo 1630/2013, ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 32 Cdo 2794/2013, ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 32 Cdo 2437/2015, ze dne 26. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 5506/2016, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1373/2018).

[46] Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že navrhovateli za obchodní podíl náleží peněžita náhrada odpovídající skutečné hodnotě tohoto podílu ke dni

účinnosti smlouvy o převodu obchodního podílu (ke dni jeho zamýšleného převodu); ta zásadně odpovídá jeho obvyklé ceně.

[47] K tomu lze obecně doplnit, že při určení obvyklé ceny obchodního podílu je zpravidla třeba přihlídnout i k ceně, kterou si smluvní strany sjednaly v neplatné smlouvě.

[48] V projednávané věci je tak jednou z rozhodných skutkových okolností zjištění obvyklé ceny obchodního podílu ke dni účinnosti smlouvy o převodu obchodního podílu, tj. k okamžiku poskytnutí plnění bez právního důvodu. Skutkový závěr o výši obvyklé ceny však v rozhodnutí odvolacího soudu chybí; odvolací soud jej nahradil úvahou, jejíž výsledkem není určení obvyklé ceny obchodního podílu k okamžiku vzniku bezdůvodného obohacení, ale konstatování, že částka 272.292,49 Kč „může představovat minimální hodnotu (její část) obchodního podílu“. Absence zjištění obvyklé ceny obchodního podílu znemožňuje v projednávané věci posoudit správnost právního závěru přijatého odvolacím soudem ohledně důvodnosti (části) nároku navrhovatele; ten je proto přinejmenším předčasný a tedy nesprávný.

[49] Jelikož řešení dovoláním otevřené otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se pro nadbytečnost zabýval ostatními námitkami dovolatele, usnesení odvolacího soudu v rozsahu prvního a druhého výroku podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 věta první o. s. ř.).

[50] Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.). V novém rozhodnutí odvolací soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 16. 3. 2021

JUDr. Filip Cileček v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Pavlína Tkaná